

Οι Χριστιανοί Αντβεντιστές της Εβδόμης Ημέρας Πιστεύουν . . .

Η χιλιετηρίδα είναι η χιλιετής βασιλεία του Χριστού με τους αγίους Του στον ουρανό, μεταξύ της πρώτης και δεύτερης ανάστασης. Στο διάστημα αυτό οι ασεβείς νεκροί θα κρίνονται. Η γη θα είναι τελείως κατεστραμμένη, χωρίς ζωντανές ανθρώπινες υπάρξεις, αλλά κατοικημένη μόνο από το Σατανά και τους αγγέλους του. Στο κλείσιμο της χιλιετηρίδας ο Χριστός με τους αγίους Του και την Αγία Πόλη θα κατέλθει από τον ουρανό στη γη. Οι ασεβείς τότε θα αναστηθούν, και με το Σατανά και τους αγγέλους του θα περικυκλώσουν την Πόλη. Αλλά φωτιά από το Θεό θα τους κατακαύσει και θα καθαρίσει τη γη. Τότε το σύμπαν θα ελευθερωθεί από την αμαρτία και τους αμαρτωλούς για πάντα.-

Βασικές Διδαχές, 26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 26

Η ΧΙΛΙΕΤΗΡΙΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ

Μέσα στην ιστορία υπήρξαν εκείνοι που με μεγάλη ευγλωττία μίλησαν για τη φρίκη της κόλασης, παίζοντας με το φόβο των ανθρώπων σε μια προσπάθεια να τους οδηγήσουν στη λατρεία του Θεού. Αλλά τι είδους θεό περιγράφουν;

Τελικά πώς ο Θεός θα εξαλείψει το κακό; Τι θα συμβεί στο Σατανά; Τι θα τον συγκρατήσει να μη σηκώσει ποτέ πια το δύσμορφο κεφάλι του; Πώς μπορεί ένας δίκαιος Θεός να είναι και στοργικός;

Γεγονότα στην Αρχή της Χιλιετηρίδας

Κατά τη χιλιετηρίδα, την περίοδο των χιλίων ετών στην οποία αναφέρεται το εικοστό κεφάλαιο της Αποκάλυψης, η επιρροή του Σατανά στη γη θα αναχαιτισθεί, και ο Χριστός θα βασιλεύσει με του αγίου Του. (Αποκ. κ'1-4).

Η Δευτέρα Παρουσία. Τα κεφάλαια Αποκ. 10' και κ' είναι στενά δεμένα, και καμιά διάσπαση δεν τα χωρίζει. Περιγράφουν την έλευση του Χριστού (Αποκ. 10'11-21) και το άμεσο ξεκίνημα της χιλιετηρίδας. Αυτή η διαδοχή δείχνει ότι η χιλιετηρίδα αρχίζει με την έλευση του Χριστού.

Η Αποκάλυψη παρουσιάζει τις τρεις δυνάμεις οι οποίες συγκεντρώνουν τα έθνη του κόσμου να αντιπαχθούν στο έργο του Χριστού και στο λαό Του ακριβώς πριν από τη Δευτέρα Παρουσία, ως δράκων, θηρίον και ψευδοπροφή-

26. Η χιλιετηρίδα και το τέλος της αμαρτίας

της. (Αποκ. ις´13). Όταν το θηρίο, οι βασιλείς της γης και τα στρατεύματά τους συγκεντρώνονται να πολεμήσουν εναντίον του Χριστού κατά τη Δευτέρα Παρουσία Του, το θηρίο και ο ψευδοπροφήτης καταστρέφονται. (Αποκ. ιθ´19,20). Αυτό που ακολουθεί στην Αποκάλυψη κ´ - το κεφάλαιο της χιλιετηρίδας, αναφέρεται στο πεπρωμένο του τρίτου μέλους της δαιμονιακής τριάδας, το δράκοντα. Αυτός συλλαμβάνεται και ρίπτεται στην άβυσσο, όπου παραμένει για χίλια χρόνια.¹

Όπως είδαμε στο κεφάλαιο 24, κατά τη Δευτέρα Παρουσία του Χριστού, όταν τα βασίλεια αυτού του κόσμου καταστρέφονται, τότε ο Θεός εγκαθιστά τη βασιλεία Του της δόξας - μια βασιλεία η οποία θα είναι αιώνια. (Δαν. β´44). Τότε ο λαός Του θα αρχίσει να βασιλεύει.

Η Πρώτη Ανάσταση. Κατά τη Δευτέρα Παρουσία λαμβάνει χώρα η πρώτη ανάσταση. Οι δίκαιοι, οι «μακάριοι και άγιοι» ανασταίνονται, διότι «επί τούτων ο θάνατος ο δεύτερος δεν έχει εξουσίαν, αλλά θέλουσιν είσθαι ιερείς του Θεού και του Χριστού, και θέλουσι βασιλεύσει μετ'αυτού χίλια έτη». (Αποκ. κ´6, δείτε το κεφάλαιο 25).

Οι Δίκαιοι Ανέρχονται στον Ουρανό. Μετά την ανάσταση των νεκρών δικαίων, αυτοί και οι ζώντες δίκαιοι αρπάζονται «εις απάντησιν του Κυρίου εις τον αέρα». (Α΄Θεσ. δ´17). Τότε ο Χριστός θα εκπληρώσει την υπόσχεση που έδωσε ακριβώς πριν αφήσει αυτόν τον κόσμο: «Υπάγω να σας ετοιμάσω τόπον. Και αφού υπάγω και σας ετοιμάσω τόπον, πάλιν έρχομαι, και θέλω σας παραλάβει προς εμαυτόν, διά να ήσθε και σεις όπου είμαι εγώ.» (Ιωάν. ιδ´2,3). Ο Ιησούς περιέγραψε τον τόπο όπου θα έπαιρνε τους οπαδούς Του ως «οικία του Πατρός μου» όπου «είναι πολλά οικήματα». (Ιωάν. ιδ´2). Εδώ ο Ιησούς αναφέρεται στη Νέα Ιερουσαλήμ, η οποία δε θα έρθει επάνω στη γη μέχρι το τέλος της χιλιετηρίδας. Κατά τη Δευτέρα Παρουσία λοιπόν, όταν οι δίκαιοι συναντήσουν τον Κύριο στον αέρα, ο προο-

26. Η χιλιετηρίδα και το τέλος της αμαρτίας

ρισμός τους είναι ο ουρανός - όχι η γη την οποία μόλις έ-
χουν αφήσει.² Ο Χριστός δεν εγκαθιδρύει τη βασιλεία Του
της δόξας επάνω στη γη αυτόν τον καιρό. Θα το κάνει αυτό
στο τέλος της χιλιετηρίδας.

Οι Εχθροί του Χριστού Φονεύονται. Ο Χριστός σύγκρι-
νε την επιστροφή Του με αυτό που συνέβη στον κατακλυ-
σμό και στην καταστροφή των Σοδόμων και Γομόρρων.
(Μαθ. κδ'37-39, Λουκά ιζ'28-30). Η σύγκρισή Του αναφέ-
ρεται σε δύο σημεία: πρώτον ότι η καταστροφή ήρθε ξαφνι-
κά στους ασεβείς, και δεύτερον ότι αυτό που επήλθε, ήταν
καταστροφή - ο κατακλυσμός «εσήκωσε πάντας» (Μαθ.
κδ'39), Η φωτιά και το θειάφι που έβρεξε στα Σόδομα «α-
πώλεσεν άπαντας» (Λουκά ιζ'29, Μαθ. ιγ'38-40). Κατά τη
Δευτέρα Παρουσία ο Χριστός θα κατεβεί από τον ουρανό με
τα στρατεύματά Του ως έφιππος σε λευκό άλογο, του οποί-
ου το όνομα είναι «Βασιλεύς βασιλέων και Κύριος κυρίων»
και θα κτυπήσει τους επαναστάτες αυτού του κόσμου. Αφού
καταστραφούν το θηρίου και ο ψευδοπροφήτης, οι «λοιποί»
οπαδοί του Σατανά θα πεθάνουν και δε θα υπάρξουν επι-
ζώντες, επειδή «εφονεύθησαν με την ρομφαίαν του καθη-
μένου επί του ίππου, την εξερχομένην εκ του στόματος αυ-
τού. Και πάντα τα όρνεα εχορτάσθησαν εκ των σαρκών αυ-
τών». (Αποκ. ιθ'21).³

Περιγράφοντας αυτή τη σκηνή, η Βίβλος είπε: «Ο Κύριος
εξέρχεται από του τόπου αυτού διά να παιδεύσει τους κα-
τοίκους της γης ένεκεν της ανομίας αυτών. Η δε γη θέλει
ανακαλύψει τα αίματα αυτής και δεν θέλει σκεπάσει πλέον
τους πεφονευμένους αυτής.» (Ησ. κς'21).

Η Γη Ερημώνεται. Από τη στιγμή που οι δίκαιοι ανέρχο-
νται για να είναι με τον Κύριο και οι ασεβείς καταστρέφονται
από την παρουσία Του, η γη μένει για ένα διάστημα χωρίς
κατοίκους. Η Γραφή αναφέρει αυτή την κατάσταση. Ο Ιερε-
μίας είπε: «Επέβλεψα επί την γην, και ιδού άμορφος και
έρημος, και εις τους ουρανούς, και δεν υπήρχε το φως αυ-

26. Η χιλιετηρίδα και το τέλος της αμαρτίας

τών. Είδον τα όρη, και ιδού έτρεμον, και πάντες οι λόφοι κατεσεύοντο. Είδον, και ιδού δεν υπήρχεν άνθρωπος.» Η ορολογία του Ιερεμία που βρίσκεται και στη Γένεση α΄2, «άμορφος και έρημος», δείχνει ότι η γη στην αρχή της Δημιουργίας βρισκόταν σε μια χαώδη κατάσταση.

Ο Σατανάς Δένεται. Τα γεγονότα που λαμβάνουν χώρα σε αυτόν τον καιρό, προδιαγράφηκαν με το τελετουργικό του απολυτέου τράγου κατά την Ημέρα του Εξιλασμού στη λειτουργία του αγιαστηρίου. Κατά την Ημέρα του Εξιλασμού ο αρχιερέας καθάριζε το αγιαστήριο με το εξιλαστήριο αίμα του τράγου του Κυρίου. Μόνο μετά από την ολοκλήρωση του εξιλασμού, άρχιζε το τελετουργικό που εμπειρείχε τον Αζαζέλ, τον τράγο που συμβόλιζε το Σατανά. (Δείτε το κεφάλαιο 23). Τοποθετώντας τα χέρια επάνω στο κεφάλι του, ο αρχιερέας εξομολογείτο «πάσας τας ανομίας των υιών Ισραήλ, και πάσας τας παραβάσεις αυτών καθ'όλας αυτών τας αμαρτίας, και θέλει επιθέσει αυτάς εις την κεφαλήν του τράγου». (Λευιτ. ις΄21). Και ο απολυτέος τράγος αποστειλόταν στην έρημο «εις γην ακατοίκητον». (Λευιτ. ις΄22).

Κατά τον ίδιο τρόπο ο Χριστός, στο ουράνιο αγιαστήριο, πρόσφερε στο λαό του τα ευεργετήματα της ολοκληρωμένης θυσίας Του. Κατά την επιστροφή Του θα τους λυτρώσει και θα τους δώσει την αιώνια ζωή. Όταν θα έχει ολοκληρώσει αυτό το έργο της λύτρωσης και τον καθαρισμό του ουράνιου αγιαστηρίου, θα τοποθετήσει τις αμαρτίες του λαού Του επάνω στο Σατανά, τον επινοητή και υποκινητή του κακού. Σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να λεχθεί ότι ο Σατανάς έγινε εξιλέωση για τις αμαρτίες των πιστών - ο Χριστός έκανε την εξιλέωση στην πληρότητα. Αλλά ο Σατανάς φέρει την ευθύνη των αμαρτιών που παρέσυρε να κάνουν αυτοί οι οποίοι σώθηκαν. Και όπως ο «διορισμένος άνθρωπος» (Λευιτ. ις΄21) οδηγούσε τον απολυτέο τράγο σε ακατοίκητη γη, έτσι ο Θεός θα εκδιώξει το Σατανά σε έρημη και ακατοίκητη γη. (Δείτε το κεφάλαιο 23).⁴

26. Η χιλιετηρίδα και το τέλος της αμαρτίας

Το όραμα του Ιωάννη για τη χιλιετηρίδα περιγράφει έντονα την εκδίωξη του Σατανά. Βλέπει ο Ιωάννης ότι στην αρχή των χιλίων ετών ο δράκων, ο όφις ο αρχαίος, ο καλούμενος Διάβολος και Σατανάς αλυσοδένεται και εγκλείεται στην άβυσσο. (Αποκ. κ'2,3). Αυτό απεικονίζει συμβολικά το προσωρινό τέλος των δραστηριοτήτων του Σατανά για καταδίωξη και απάτη, «διά να μη πλανήση τα έθνη πλέον, εωσού πληρωθώσι τα χίλια έτη». (Αποκ. κ'3).

Η λέξη που χρησιμοποιεί ο Ιωάννης «άβυσσος, είναι πολύ κατάλληλη περιγραφή της κατάστασης της γης εκείνη την εποχή.⁵ Κτυπημένη από τις επτά πληγές, οι οποίες προηγούνται της έλευσης του Χριστού (δείτε ιδιαίτερα Αποκ. ις'18-21) και καλυμμένη με τα σώματα των ασεβών, η γη παρουσιάζει μια σκηνή τέλειας ερήμωσης.

Περιορισμένος στη γη αυτή, ο Σατανάς είναι δεμένος από μια αλυσίδα περιστάσεων. Από τη στιγμή που η γη μένει χωρίς ανθρώπινη ζωή, ο Σατανάς δεν έχει κανέναν να πλανήσει ή να καταδιώξει. Είναι δεμένος με την έννοια ότι δεν έχει τίποτε να κάνει.

Γεγονότα κατά τη Διάρκεια της Χιλιετηρίδας

Ο Χριστός στον Ουρανό με τους Λυτρωμένους. Κατά τη δεύτερη έλευσή Του ο Χριστός παίρνει τους οπαδούς Του στον ουρανό, σε κατοικίες που έχει ετοιμάσει γι'αυτούς στη Νέα Ιερουσαλήμ. Όπως ο Μωυσής και οι Ισραηλίτες, οι λυτρωμένοι γεμάτοι ευγνωμοσύνη, ψάλλουν έναν ύμνο για την απελευθέρωσή τους - «την ωδήν Μωυσέως του δούλου του Θεού, και την ωδήν του Αρνίου, λέγοντες, Μεγάλα και θαυμαστά τα έργα σου, Κύριε Θεέ Παντοκράτωρ. Δίκαιαι και αληθινά αι οδοί σου, βασιλεύ των αγίων.» (Αποκ. ιε'3).

Οι Άγιοι βασιλεύουν με το Χριστό. Κατά τη διάρκεια της χιλιετηρίδας ο Χριστός θα εκπληρώσει την υπόσχεσή Του να δώσει στους νικητές «εξουσίαν επί των εθνών». (Αποκ. β'26). Ο Δανιήλ είδε ότι μετά την καταστροφή των εχθρών του Χριστού «η βασιλεία, και η εξουσία, και η μεγα-

26. Η χιλιετηρίδα και το τέλος της αμαρτίας

λωσύνη των βασιλείων των υποκάτω παντός του ουρανού θέλει δοθή εις τον λαόν των αγίων του Υψίστου». (Δαν. ζ'27). Εκείνοι τους οποίους ο Χριστός ανέστησε κατά την πρώτη ανάσταση, θα βασιλεύσουν μαζί Του για χίλια χρόνια. (Αποκ. κ'4).

Αλλά με ποια έννοια μπορεί να λεχθεί ότι οι άγιοι βασιλεύουν, εάν είναι στον ουρανό και όλοι οι ασεβείς είναι νεκροί; Η βασιλεία τους θα αποτελείται από τη συμμετοχή τους σε μια σπουδαία φάση της κυβέρνησης του Χριστού.⁶

Η Κρίση των Ασεβών. Ο Ιωάννης είδε ότι κατά τη διάρκεια της χιλιετηρίδας οι άγιοι συμμετέχουν στην κρίση. Είδε «θρόνους, και εκάθισαν επ'αυτών, και κρίσις εδόθη εις αυτούς». (Αποκ. κ'4). Αυτός είναι ο καιρός της κρίσης του Σατανά και των αγγέλων του που αναφέρει η Γραφή. (Β' Πέτρ. β'4, Ιούδα 6). Είναι ο καιρός που, κατά τη δήλωση του Παύλου, οι δίκαιοι θα κρίνουν τον κόσμο, ακόμη και τους αγγέλους. (Α' Κορ. ζ'2,3).⁷

Η χιλιετής κρίση δεν αποφασίζει ποιοι θα σωθούν ή θα χαθούν. Ο Θεός παίρνει αυτή την απόφαση πριν από τη Δευτέρα Παρουσία. Όλοι εκείνοι οι οποίοι δεν αναστήθηκαν ή δε μεταμορφώθηκαν, είναι για πάντα χαμένοι. Η κρίση στην οποία οι δίκαιοι συμμετέχουν, σκοπό έχει να απαντήσει στις ερωτήσεις των δικαίων γιατί οι άδικοι απωλέσθηκαν. Ο Θεός θέλει αυτοί, στους οποίους έδωσε την αιώνια ζωή να έχουν πλήρη εμπιστοσύνη στην ηγεσία Του. Έτσι, ο Θεός θα τους αποκαλύψει τις διαδικασίες του ελέους Του και της δικαιοσύνης Του.

Φαντασθείτε ότι είσθε στον ουρανό και διαπιστώνετε ότι ένας από τους αγαπητούς σας, τον οποίον περιμένετε να δείτε, δεν είναι. Μια τέτοια περίπτωση μπορεί να δημιουργήσει σε σας ερώτημα για τη δικαιοσύνη του Θεού - και αυτό το είδος της αμφιβολίας βρίσκεται στην ίδια τη βάση της αμαρτίας. Για να αφαιρέσει την αμφιβολία - και έτσι να βεβαιώσει ότι η αμαρτία δε θα εμφανισθεί πάλι - ο Θεός θα

26. Η χιλιετηρίδα και το τέλος της αμαρτίας

δώσει απαντήσεις στις ερωτήσεις αυτές κατά την αναθεωρητική φάση της κρίσης κατά τη χιλιετηρίδα.

Στο έργο αυτό οι λυτρωμένοι θα εκπληρώσουν έναν κρίσιμο ρόλο στη μεγάλη διαμάχη μεταξύ καλού και κακού. «Θα βεβαιωθούν προς αιώνια ικανοποίησή τους με πόση λαχτάρα και υπομονή ο Θεός είχε φροντίσει για τους χαμένους αμαρτωλούς. Θα διαπιστώσουν πόσο αδιάφορα και επίμονα οι αμαρτωλοί απέρριψαν την αγάπη Του. Θα ανακαλύψουν ότι ακόμη και οι φαινομενικά μη-αμαρτωλοί κρυφά υπέθαλπαν το δύσμορφο εγωισμό αντί να δεχθούν το επάξιο σύστημα του Κυρίου και Σωτήρα τους.»⁸

Καιρός Στοχασμού για το Σατανά. Κατά τη διάρκεια της χιλιετηρίδας ο Σατανάς θα υποφέρει έντονα. Περιορισμένος, με τους αγγέλους του, σε μια ερημωμένη γη, δεν μπορεί να συνεχίσει τις απάτες του, με τις οποίες ήταν απασχολημένος όλο τον καιρό του. Είναι αναγκασμένος να βλέπει τα αποτελέσματα της επανάστασής του κατά του Θεού και του νόμου Του. Είναι υποχρεωμένος να αναπολεί το μέρος που έπαιξε στη διαμάχη μεταξύ καλού και κακού. Μπορεί μόνο να βλέπει το μέλλον με το φόβο για την τρομερή ποινή που οφείλει να υποφέρει για όλα τα κακά για τα οποία είναι υπεύθυνος.

Γεγονότα στο Τέλος της Χιλιετηρίδας

Στο τέλος των χιλίων ετών «οι λοιποί των νεκρών» - οι ασεβείς - θα αναστηθούν, και έτσι ελευθερώνεται ο Σατανάς από την απραξία του η οποία τον είχε φυλακίσει. (Αποκ. κ'5,7). Εξαπατώντας τους ασεβείς για μια ακόμη φορά, τους οδηγεί στο «στρατοπεδον των αγίων, και την πόλιν την ηγαπημένην [τη Νέα Ιερουσαλήμ]» (Αποκ. κ'9), που, τότε, μαζί με το Χριστό έχουν κατεβεί από τον ουρανό.⁹

Ο Χριστός, οι Άγιοι και η Πόλη Κατέρχονται. Ο Χριστός κατεβαίνει και πάλι στη γη, με τους αγίους και τη Νέα Ιερουσαλήμ, για δύο σκοπούς. Θα περατώσει τη μεγάλη

26. Η χιλιετηρίδα και το τέλος της αμαρτίας

διαμάχη εκτελώντας τις αποφάσεις του δικαστηρίου της χιλιετηρίδας, και θα καθαρήσει και θα ανανεώσει τη γη, έτσι που να μπορεί να εγκαταστήσει σε αυτή την αιώνια βασιλεία Του. Τότε, με την πλήρη έννοια, «ο Κύριος θέλει είσθαι βασιλεύς εφ'όλην την γην.» (Ζαχ. ιδ'9).

Η Ανάσταση για Καταδίκη. Τώρα έφθασε η στιγμή που θα ολοκληρωθεί η εκπλήρωση της υπόσχεσης του Χριστού ότι «πάντες οι εν τοις μνημείοις θέλουσιν ακούσει την φωνήν αυτού.» (Ιωάν. ε'28). Κατά τη δεύτερη έλευσή Του έβγαλε από τους τάφους τους δικαίους νεκρούς για την πρώτη ανάσταση «εις ανάστασιν ζωής». (Ιωάν. ε'29). Τώρα, σχετικά με την άλλη ανάσταση ο Χριστός είπε ότι θα λάβει χώρα «εις ανάστασιν κρίσεως». (Ιωάν. ε'29). Η Αποκάλυψη αναφέρεται επίσης στην ανάσταση αυτή: «Οι δε λοιποί των νεκρών [εκείνοι που δεν αναστήθηκαν κατά την πρώτη ανάσταση] δεν ανέζησαν εωσού πληρωθώσι τα χίλια έτη.» (Αποκ. κ'5).

Τελειώνει η Αιχμαλωσία του Σατανά. Η ανάσταση των ασεβών στο τέλος των χιλίων ετών ελευθερώνει το Σατανά από την αιχμαλωσία του για «ολίγον καιρόν». (Αποκ. κ'3). Στην τελευταία αυτή προσπάθειά του να αμφισβητήσει την κυβέρνηση του Θεού, ο Σατανάς «θέλει εξέλθει διά να πλανήση τα έθνη, τα εις τας τέσσαρας γωνίας της γης». (Αποκ. κ'8). Εφόσον οι ασεβείς ανασταίνονται με το ίδιο επαναστατικό πνεύμα που είχαν πεθαίνοντας, το έργο του δε θα είναι δύσκολο.

Η Επίθεση κατά της Πόλης. Στην τελευταία αυτή απάτη του, ο Σατανάς επιδιώκει να εμπνεύσει στους ασεβείς την ελπίδα της κατάληψης της βασιλείας του Θεού με δύναμη. Συγκεντρώνοντας τα έθνη του κόσμου, τους οδηγεί κατά της αγαπημένης πόλης. (Αποκ. κ'8,9).¹⁰ «Οι ασεβείς οι οποίοι επίμονα αρνήθηκαν την είσοδο στην Πόλη του Θεού με την αξία της εξιλαστήριας θυσίας του Χριστού, τώρα αποφασί-

26. Η χιλιετηρίδα και το τέλος της αμαρτίας

ζουν να κερδίσουν την είσοδο και την εξουσία με πολιορκία και μάχη.»¹¹

Το γεγονός ότι οι ασεβείς, μόλις ο Θεός τούς ξαναδίνει τη ζωή, στρέφονται εναντίον Του και προσπαθούν να καταλάβουν τη βασιλεία Του, επιβεβαιώνει την απόφαση που Αυτός έλαβε για το πεπρωμένο τους. Με τον τρόπο αυτόν το όνομά Του και ο χαρακτήρας Του που ο Σατανάς επιδίωξε να κηλιδώσει, θα δικαιωθεί μπροστά σε όλους.»¹²

Ο Μεγάλος Λευκός Θρόνος της Κρίσης. Ο Ιωάννης σημειώνει πως όταν οι εχθροί του Θεού έχουν περικυκλώσει την πόλη και είναι έτοιμοι να της επιτεθούν, ο Θεός κάθεται επάνω σε λευκό θρόνο. Καθώς ολόκληρη η ανθρωπινή φυλή συγκεντρώνεται γύρω από αυτόν το θρόνο - άλλοι βρίσκονται ασφαλισμένοι μέσα στην πόλη, και άλλοι έξω, τρομοκρατημένοι από την παρουσία του Κριτή - ο Θεός θα επιτελέσει την τελευταία φάση της κρίσης. Αυτή είναι η στιγμή που ο Χριστός είχε πει: «Εκεί θέλει είσθαι ο κλαυθμός και ο τριγμός των οδόντων, όταν ίδητε τον Αβραάμ και τον Ισαάκ και τον Ιακώβ, και πάντας τους προφήτας εν τη βασιλεία του Θεού, εαυτούς δε εκβαλλομένους έξω.» (Λουκά 19'28).

Για να πραγματοποιηθεί αυτή η εκτελεστική φάση της κρίσης, θα ανοιχθούν τα βιβλία του ουρανού. «Και βιβλίον άλλο ηνοιχθη, το οποίον είναι της ζωής. Και εκρίθησαν οι νεκροί εκ των γεγραμμένων εν τοις βιβλίοις κατά τα έργα αυτών.» ((Αποκ. κ'12). Έπειτα ο Θεός προφέρει την κατάδικη της εκμηδένισης.

Γιατί ο Θεός ανασταίνει αυτούς τους νεκρούς μόνο για να δώσει τέλος στην ύπαρξή τους; Κατά τη διάρκεια της χιλιετηρίδας, οι λυτρωμένοι είχαν την ευκαιρία να εξετάσουν τη δίκαιη μεταχείριση κάθε νοήμονης ύπαρξης στο σύμπαν. Τώρα οι χαμένοι οι ίδιοι - συμπεριλαμβανομένων του Σατανά και των αγγέλων του - θα επιβεβαιώσουν τις δίκαιες μεθόδους του Θεού.

26. Η χιλιετηρίδα και το τέλος της αμαρτίας

Στο μεγάλο αυτό λευκό θρόνο αναφέρονται τα λόγια του Παύλου «πάντες ημείς θέλομεν παρασταθή εις το βήμα του Χριστού». (Ρωμ. ιδ´10). Εκεί όλα τα πλάσματα - αμαρτωλά και αναμάρτητα, σεσωσμένα και χαμένα - κλίνουν γόνυ και ομολογούν ότι ο Ιησούς Χριστός είναι ο Κύριος. (Φιλιπ. β´10,11, Ησ. με´22,23). Τότε το ερώτημα για τη δικαιοσύνη του Θεού θα έχει λυθεί για πάντα. Εκείνοι που εισέρχονται στην αιώνια ζωή, θα έχουν μια αδιάσειστη πίστη σε Αυτόν. Ποτέ πια η αμαρτία δε θα αμαυρώσει το σύμπαν ή να καταστρέψει τους κατοίκους του.

Ο Σατανάς και οι Αμαρτωλοί Καταστρέφονται. Ευθύς μετά την καταδίκη τους, ο Σατανάς, οι άγγελοί του και οι άνθρωποι που τον ακολούθησαν, λαμβάνουν την ποινή τους. Θα υποστούν τον αιώνιο θάνατο. «Κατέβη πυρ εκ του ουρανού, και κατέφαγεν αυτούς» όλους τους μη-λυτρωμένους. (Αποκ. κ´9). Η ίδια η επιφάνεια της γης έξω από την πόλη φαίνεται να τήκεται και να γίνεται μια απέραντη λίμνη φωτιάς που είναι «το πυρ . . . της κρίσεως και της απωλείας των ασεβών ανθρώπων». (Β´Πέτρ. γ´7). Έχει φθάσει η «ημέρα εκδικήσεως του Κυρίου» (Ησ. λδ´8), επάνω στην οποία θα επιτελέσει «το παράδοξον έργον αυτού» (Ησ. κη´21) της καταστροφής των εχθρών Του. Ο Ιωάννης είπε: «Και όστις δεν ευρέθη γεγραμμένος εν τω βιβλίω της ζωής, ερρίφθη εις την λίμνην του πυρός.» (Αποκ. κ´15). Ο διάβολος και οι συνεργοί του επίσης έχουν αυτή τη μοίρα. (Αποκ. κ´10).

Τα συμφραζόμενα σε όλη τη Γραφή δείχνουν καθαρά ότι αυτός «ο δεύτερος θάνατος» (Αποκ. κα´8) τον οποίον θα υποστούν οι ασεβείς, σημαίνει την πλήρη εξαφάνισή τους. Τότε ποια είναι η έννοια μιας αιώνια καιόμενης κόλασης; Μια προσεκτική μελέτη δείχνει ότι η Γραφή δε διδάσκει τέτοια κόλαση ή βασανιστήρια.

1. Κόλαση. Κατά τη Γραφή κόλαση είναι τόπος ή κατάσταση τιμωρίας [κολάζω σημαίνει τιμωρώ] και καταστροφής με αιώνια φωτιά κατά το δεύτερο θάνατο, εκείνων οι οποίοι

26. Η χιλιετηρίδα και το τέλος της αμαρτίας

απέρριψαν το Θεό και την προσφορά σωτηρίας διαμέσου του Χριστού.¹³

Η λέξη άδης γενικά αναφέρεται στον τάφο όπου οι νεκροί - τόσο οι δίκαιοι όσο και οι ασεβείς - περιμένουν, σε κατάσταση αναισθησίας, την ανάσταση. (Δείτε το κεφάλαιο 25).

Υπάρχει και η λέξη *Γέεννα* που προέρχεται από το εβραϊκό *Γε Εννόμ* «κοιλιάδα του Εννόμ» - ένα φαράγγι στα νότια της Ιερουσαλήμ. Εδώ οι Ισραηλίτες ακολουθώντας ειδωλολατρικές μυσταγωγίες, έκαιγαν τα παιδιά στο Μολόχ. (Β΄Χρον. κη΄3, λγ΄1,6). Ο Ιερεμίας προείπε ότι εξαιτίας αυτής της αμαρτίας ο Θεός θα έκανε το φαράγγι αυτό «φάραγξ της σφαγής», όπου θα θάβονταν τα πτώματα των Ισραηλιτών μέχρι που δε θα υπήρχε πια χώρος γι'αυτά. Τα εναπομείναντα πτώματα θα ήταν «τροφή εις τα πετεινά του ουρανού». (Ιερ. ζ΄32,33, ιθ΄6, Ησ. λ΄33). Η προφητεία του Ιερεμιά αναμφίβολα οδήγησε τους Ισραηλίτες να θεωρούν το *Γε Εννόμ* ως έναν τόπο κρίσης για τους ασεβείς, έναν τόπο αποστροφής, τιμωρίας και αισχύνης.¹⁴ Η μετέπειτα ραβινική παράδοση το θεωρεί τόπο καύσης πτωμάτων και απορριμμάτων.

Ο Ιησούς χρησιμοποίησε τις φωτιές του Εννόμ για να απεικονίσει τη φωτιά της κόλασης. (Ματθ. ε΄22, ιη΄9). Έτσι, οι φωτιές του Εννόμ συμβόλιζαν τη καταναλίσκουσα φωτιά της τελευταίας κρίσης. Επίσης δήλωσε ότι αυτό αποτελούσε μια μετά το θάνατο εμπειρία (Λουκά ιβ΄5), και ότι αυτή η κόλαση θα κατέστρεφε και το σώμα και την ψυχή (Ματθ. ι΄28).

Ποια είναι η φύση της κόλασης; Οι άνθρωποι θα καίγονται αιώνια;

2. Το τέλος των ασεβών. Σύμφωνα με τη Γραφή, ο Θεός υπόσχεται αιώνια ζωή μόνο στους δικαίους. Ο μισθός της αμαρτίας είναι θάνατος, όχι αιώνια ζωή στην κόλαση. (Ρωμ. ζ΄23).

Η Γραφή διδάσκει ότι οι ασεβείς «θέλουσιν εξολοθρευθή» (Ψαλμ. λζ΄9,34), ότι «θέλουσιν αναλωθή» (Ψαλμ. λζ΄20, ξη΄2). Δε θα ζουν για πάντα σε ενσυνείδητη κατάσταση, αλλά θα καούν. (Μαλ. δ΄1, Ματθ. ιγ΄30,40, Β΄Πέτρ.

26. Η χιλιετηρίδα και το τέλος της αμαρτίας

γ´10). Θα καταστραφούν (Ψαλμ. ρμε´20, Β´Θεσ. α´9, Εβρ. β´14), θα αναλωθούν (Ψαλμ. ρδ´35).

3. Αιώνια τιμωρία. Αναφερόμενη στην τιμωρία των ασεβών, η Καινή Διαθήκη χρησιμοποιεί την έκφραση «αιώνια». Όταν η Γραφή χρησιμοποιεί τη λέξη *αιώνιος* για το Θεό, αυτό σημαίνει ότι ο Θεός κατέχει την άπειρη ύπαρξη, επειδή είναι αθάνατος. Αλλά όταν χρησιμοποιεί αυτή τη λέξη για τις θνητές ανθρώπινες υπάρξεις ή για τα φθαρτά πράγματα, αυτό σημαίνει όσο διαρκεί η ζωή του ατόμου ή του πράγματος.

Ο Ιούδας στο εδάφιο 7 της επιστολής του λέει ότι τα Σόδομα και τα Γόμορρα «πρόκεινται παράδειγμα τιμωρούμεναι με το αιώνιον πυρ». Και όμως, αυτές οι πόλεις δεν καίγονται σήμερα. Ο Πέτρος είπε ότι αυτή η φωτιά μετέβαλε αυτές τις πόλεις σε στάχτη και τις καταδίκασε σε καταστροφή. (Β´Πέτρ. β´6). Το «αιώνιο» πυρ έκαιγε μέχρι να μη μείνει τίποτε για να καεί, και τότε έσβησε. (Ιερ. ιζ´27, Β´Χρον. λς´19).

Το ίδιο, όταν ο Χριστός προορίζει τους ασεβείς «εις το πυρ το αιώνιον» (Ματθ. κε´41), εκείνο το πυρ που θα καίει τους ασεβείς, θα είναι άσβεστο. (Ματθ. γ´12). Μόνο όταν δεν υπάρχει τίποτε να καεί, τότε θα σβήσει.¹⁵

Όταν ο Χριστός μίλησε για αιώνια κόλαση, δεν εννοούσε *τιμωρία* που να διαρκεί αιώνια. Εννοούσε ότι η τιμωρία την οποία θα υποστούν οι άδικοι θα είναι αιώνια - όχι αιώνια διάρκεια ενσυνείδητων βασάνων, αλλά τιμωρία η οποία είναι πλήρης και τελική. Το τέλος αυτών που έτσι υποφέρουν, είναι ο δεύτερος θάνατος. Αυτός ο θάνατος θα είναι αιώνιος, από τον οποίο δε θα υπάρξει και δεν μπορεί να υπάρξει καμιά ανάσταση.¹⁶

Όταν η Γραφή μιλάει για αιώνια λύτρωση (Εβρ. θ´12) και αιώνια κρίση (Εβρ. ζ´2), αναφέρεται στα αιώνια αποτελέσματα της λύτρωσης και της κρίσης - όχι σε μια ατέλειωτη διαδικασία λύτρωσης και κρίσης. Με τον ίδιο τρόπο, όταν μιλάει για αιώνια τιμωρία, μιλάει για τα αποτελέσματα και

26. Η χιλιετηρίδα και το τέλος της αμαρτίας

όχι για τη διαδικασία αυτής της τιμωρίας. Ο θάνατος των νεκρών ασεβών θα είναι τελικός και αιώνιος.

4. Βασανισμός στους αιώνες των αιώνων. Η χρήση της βιβλικής έκφρασης «εις τους αιώνας των αιώνων» (Αποκ. ιδ´11, ιθ´3, κ´10), συνέβαλε στο συμπέρασμα ότι η διαδικασία της τιμωρίας του Σατανά και των ασεβών θα συνεχίσει στην αιωνιότητα. Η σημασία των λέξεων «αιώνιος, αιωνίως, αιώνας» καθορίζεται από το αντικείμενο που προσδιορίζουν. Όταν σχετίζονται με το Θεό, σημαίνουν το απόλυτο, επειδή ο Θεός είναι αθάνατος. Όταν σχετίζονται με τους θνητούς ανθρώπους, η σημασία τους είναι περιορισμένη.

Η βιβλική περιγραφή της τιμωρίας του Θεού κατά της χώρας Εδώμ αποτελεί ένα δόκιμο παράδειγμα για τη χρήση αυτή. Ο Ησαΐας λέει ότι ο Θεός θα μετέτρεπε εκείνη τη χώρα σε καιόμενη πίσσα, η οποία «νύκτα και ημέραν δεν θέλει σβεσθή, και ο καπνός αυτής θέλει αναβαίνει ακαταπαύστως [στο κείμενο των Εβδομήκοντα είναι "εις αιώνα χρόνον"]». Από γενεάς εις γενεάν θέλει μένει ηρημωμένη, και δεν θέλει υπάρχει ο διαβαίνων δι'αυτής εις αιώνα αιώνος.» (Ησ. λδ´9,10). Η χώρα Εδώμ καταστράφηκε. αλλά δεν εξακολουθεί να καίγεται. Το «ακαταπαύστως» διήρκησε μέχρι την τελική καταστροφή της.

Μέσα από τη Γραφή γίνεται σαφές ότι η λέξη «αιωνίως», έχει τα όριά της. Η Παλαιά Διαθήκη λέει ότι ένας δούλος μπορούσε να υπηρετήσει τον κύριό του «διαπαντός, [στο κείμενο των Εβδομήκοντα "αιωνίως"]» (Εξ. κα´6), ο μικρός Σαμουήλ θα έμενε στη σκηνή του μαρτυρίου «διαπαντός, [στο κείμενο των Εβδομήκοντα "έως αιώνος"]» (Α΄Σαμ. α´22). Ο Ιωνάς περιγράφοντας ποιητικά την τριήμερη παραμονή του στην κοιλιά του κήτους λέει: «οι μοχλοί της γης είναι επάνω μου διαπαντός, [στο κείμενο των Εβδομήκοντα "οι μοχλοί αυτής κάτοχοι αιώνιοι"]». (Ιωνάς β´7). Η Καινή Διαθήκη χρησιμοποιεί αυτή τη λέξη με παρόμοιο τρόπο. Σαν παράδειγμα, ο Παύλος συμβούλευσε το Φιλήμονα να δεχθεί τον Ονήσιμο «διαπαντός, [στο κείμενο "αιώνιον"]».

26. Η χιλιετηρίδα και το τέλος της αμαρτίας

(Φιλ. 15). Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις «αιωνίως» σημαίνει όσο το άτομο θα ζει.

Ο Ψαλμός 92:7 λέει ότι οι ασεβείς θα αφανισθούν αιωνίως. Και προφητεύοντας για την τελική καταστροφή ο Μαλαχίας είπε: «Έρχεται ημέρα ήτις θέλει καίει ως κλίβανος. Και πάντες οι υπερήφανοι, και πάντες οι πράττοντες ασέβειαν θέλουσιν εισθαι άχυρον, και η ημέρα η ερχομένη θέλει κατακαύσει αυτούς, λέγει ο Κύριος των δυνάμεων, ώστε δεν θέλει αφήσει εις αυτούς ρίζαν και κλάδον.» (Μαλ. δ'1).

Μια και οι ασεβείς - ο Σατανάς, οι πονηροί άγγελοι και οι αμετανόητοι άνθρωποι - έχουν καταστραφεί όλοι από τη φωτιά - και η ρίζα και ο κλάδος, δε θα υπάρχει πλέον χρήση του θανάτου ή του άδη. (Δείτε κεφάλαιο 25), γιατί ο Θεός θα τους έχει καταστρέψει. (Αποκ. κ'14).

Έτσι, η Βίβλος κάνει σαφές ότι η *τιμωρία* και όχι η *πράξη της τιμωρίας* είναι αιώνια - είναι ο δεύτερος θάνατος. Από αυτή την τιμωρία δεν υπάρχει άνάσταση. Τα αποτελέσματά της είναι αιώνια.

Ο αρχιεπίσκοπος Willian Temple είχε δίκαιο όταν βεβαίωσε: «Ένα πράγμα μπορούμε να πούμε με εμπιστοσύνη: Τα αιώνια βασανιστήρια πρέπει να αποκλεισθούν. Αν οι άνθρωποι δεν είχαν εμποτισθεί από την ελληνική και εξωγραφική ιδέα για την άφθαρτη φύση της ατομικής ψυχής, και τότε διάβαζαν την Καινή Διαθήκη με αυτό ήδη στη διανοιά τους, θα αποκτούσαν από αυτή [την Καινή Διαθήκη] μια πίστη όχι αιώνιων βασάνων αλλά εκμηδένιση. Η φωτιά είναι που ονομάζεται αιώνια, όχι η ζωή που ρίπτεται μέσα.»¹⁷

Η πλήρης τιμωρία για το νόμο του Θεού έχει εκτελεσθεί, οι απαιτήσεις της δικαιοσύνης έχουν ικανοποιηθεί. Τώρα ο ουρανός και η γη διακηρύττουν τη δικαιοσύνη του Κυρίου.

5. Η αρχή της τιμωρίας. Ο θάνατος είναι η ύστατη τιμωρία για την αμαρτία. Ως αποτέλεσμα της αμαρτίας τους, όλοι όσοι αρνήθηκαν τη σωτηρία που ο Θεός προσφέρει, θα πεθάνουν για πάντα. Αλλά μερικοί αμάρτησαν κατάφωρα, δαιμονικά, έχοντας την ηδονή να προκαλούν βάσανα

26. Η χιλιετηρίδα και το τέλος της αμαρτίας

στους άλλους. Άλλοι πέρασαν σχετικά μια ηθική, ήρεμη ζωή, και η ενοχή τους απλώς ήταν ότι απέρριψαν τη σωτηρία που προσφέρει ο Χριστός. Είναι δίκαιο να υποστούν την ίδια τιμωρία;

Ο Χριστός είπε: «Εκείνος δε ο δούλος, όστις μη γνωρίσας έπραξε άξια δαρμών, θέλει δαρθή ολίγον. Εις πάντα δε εις τον οποίον εδόθη πολύ, πολύ θέλει ζητηθή παρ'αυτού. Και εις όντινα ενεπιστεύθη πολύ, περισσότερο θέλουσιν απαιτήσει παρ'αυτού.» (Λουκά 1β'47,48).

Αναμφιβόλως, εκείνοι που επαναστάτησαν κατά του Θεού, θα υποφέρουν περισσότερο από εκείνους που δεν το έκαναν. Αλλά πρέπει να καταλάβουμε την ύστατη θλίψη τους κάτω από τις συνθήκες που ο Χριστός επάνω στο σταυρό γεύθηκε το «δεύτερο θάνατο». Εκεί επωμίσθηκε τις αμαρτίες του κόσμου. Και ήταν ο επώδυνος χωρισμός από τον Πατέρα Του που η αμαρτία επέφερε, αυτός που προκάλεσε την αγωνία που υπέστη - μια αγωνία πέρα από κάθε περιγραφή. Το ίδιο θα συμβεί με τους αμαρτωλούς. Θερίζουν αυτά που έσπειραν, όχι μόνο κατά τη ζωή αυτή, αλλά και στην τελική καταστροφή. Στην παρουσία του Θεού η ενοχή που αισθάνονται για τις αμαρτίες τους, θα τους προκαλέσει απερίγραπτη αγωνία. Και όσο μεγαλύτερη η ενοχή, τόσο μεγαλύτερη η αγωνία. Ο Σατανάς, ο επινοητής και προωθητής της αμαρτίας, θα υποφέρει περισσότερο.¹⁸

Ο Καθαρισμός της Γης. Περιγράφοντας την ημέρα του Κυρίου, όταν όλα τα ίχνη της αμαρτίας θα εξαλειφθούν, ο Πέτρος είπε: «Οι ουρανοί θέλουσι παρέλθει με συριγμόν, τα στοιχεία δε πυρακτούμενα θέλουσι διαλυθή, και η γη και τα εν αυτή έργα θέλουσι κατακαή.» (Β'Πέτρ. γ'10).

Η φωτιά που καταστρέφει τους ασεβείς, καθαρίζει τη γη από τη μόλυνση της αμαρτίας. Μέσα από τα ερείπια αυτής της γης ο Θεός θα δημιουργήσει «ουρανόν νέον και γην νέαν, διότι ο πρώτος ουρανός και η πρώτη γη παρήλθε». (Αποκ. κα'1). Από αυτή την καθαρισμένη, την αναδημιουργημένη γη - την αιώνια κατοικία των λυτρωμένων - ο Θεός για πάντα θα εκδιώξει το πένθος, τον πόνο και το θάνατο. (Α-

26. Η χιλιετηρίδα και το τέλος της αμαρτίας

ποκ. κα΄4). Τελικά, η κατάρα που η αμαρτία επέφερε, θα έχει σηκωθεί. (Αποκ. κβ΄3).

Έχοντας υπόψη την επερχόμενη ημέρα του Κυρίου, κατά την οποία η αμαρτία και οι αμετανόητοι αμαρτωλοί θα καταστραφούν, ο Πέτρος λέει σε όλους: «Οποίοι πρέπει να ήσθε σεις εις πολίτευμα άγιον και ευσέβειαν, προσμένοντες και σπεύδοντες εις την παρουσίαν της ημέρας του Θεού;» Βασίζοντας την ελπίδα του στην υπόσχεση της επιστροφής του Χριστού, βεβαιώνει: «Νέους ουρανούς και νέαν γην προσμένομεν, εις οίς δικαιοσύνη κατοικεί. Διά τούτο, αγαπητοί, ταύτα προσμένοντες, σπουδάσατε να ευρεθήτε άσπιλοι και αμώμητοι ενώπιον αυτού εν ειρήνη.» (Β΄Πέτρ. γ΄11,13,14).

Βιβλιογραφία και Σχόλια

1. Δείτε *SDA Bible Commentary*, αναθεωρημένη έκδοση, 7ος τόμος, σελ. 885.

2. Δείτε *Questions on Doctrine*, σελ. 495.

3. «Όταν το θηρίο και ο ψευδοπροφήτης ρίπτονται στη λίμνη του πυρός (Αποκ. ιθ΄20), “οι λοιποί” (Αποκ. ιθ΄21) από τους οπαδούς τους φονεύθηκαν με τη ρομφαία του Χριστού. Αυτοί είναι βασιλείς, αξιωματικοί, ισχυροί άνδρες, ελεύθεροι και δούλοι (Αποκ. ιθ΄18). Οι ίδιες τάξεις ανθρω-

26. Η χιλιετηρίδα και το τέλος της αμαρτίας

πων αναφέρονται και στην έκτη σφραγίδα, που αναζητούν να κρυφθούν από το πρόσωπο του Αρνίου (Αποκ. ζ'14-17) όταν ο ουρανός αποχωρίζεται σαν τυλιγμένο βιβλίο, και κάθε όρος και κάθε νησί μετατοπίζονται. Οπωσδήποτε αυτό το κείμενο περιγράφει το ίδιο γεγονός καταστροφής της γης, τη δεύτερη έλευση του Χριστού.

Πώς πολλοί βρίσκονται στο θάνατο του «λοιπού» (Αποκ. ιθ'21); Σύμφωνα με το εδάφιο Αποκ. ιγ'8, θα υπάρξουν μόνο δύο τάξεις ανθρώπων στη γη κατά τον καιρό της παρουσίας: "Θέλουσι προσκυνήσει αυτό [το θηρίο] πάντες οι κατοκούντες επί της γης, των οποίων τα ονόματα δεν εγράφησαν εν των βιβλίων της ζωής." Είναι αυταπόδεικτο λοιπόν, πως όταν οι "λοιποί" φονευθούν με τη ρομφαία (Αποκ. ιθ'21), δε θα υπάρχουν επιζώντες εκτός από εκείνους οι οποίοι αντιστάθηκαν στο θηρίο, δηλαδή εκεί των οποίων τα ονόματα είναι γραμμένα στο βιβλίο της ζωής. (Αποκ. ιγ'8).» (SDA Bible Commentary, αναθεωρημένη έκδοση, 7ος τόμος, σελ. 885).

4. *Question on Doctrine*, σελ. 500. Ο αποπομπαίος τράγος δεν είναι σωτήρας των δικαίων.

5. Η λέξη «άβυσσος» αναφέρεται στο εδάφιο Γέν. α'2, που δείχνει τη μορφή της γης πριν ο Θεός τη διακοσμήσει. Στην ίδια κατάσταση θα είναι η μορφή της γης κατά τη χιλιετηρίδα.

6. Το γεγονός ότι βασιλεύουν δε σημαίνει κατ'ανάγκη ότι πρέπει να υπάρχουν ζωντανοί ασεβείς στη γη. Στην αρχή ο Θεός έδωσε στον Αδάμ και στην Εύα μια επικράτεια για να εξουσιάζουν (Γέν. α'26). Πριν να αμαρτήσουν, βασίλευαν επάνω στο τμήμα της δημιουργίας που ο Θεός είχε καθορίσει γ'αυτούς. Δε χρειάζεται οπωσδήποτε να υπάρχουν υπήκοοι για να βασιλεύσει κανείς.

7. *SDA Bible Commentary*, αναθεωρημένη έκδοση, 7ος τόμος, σελ. 880.

8. Maxwell, *God Cares* (Boise, ID, Pacific Press, 1985), 2ος τόμος, σελ. 500.

26. Η χιλιετηρίδα και το τέλος της αμαρτίας

9. Η περιγραφή της Αποκάλυψης για την κάθοδο της Νέας Ιερουσαλήμ δε δείχνει οπωσδήποτε τον ακριβή χρόνο της καθόδου, επειδή στο προηγούμενο κεφάλαιο βλέπουμε ότι «την πόλιν την ηγαπημένην» περικυκλώνουν στρατιές του πονηρού. Αυτή η σκηνή οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η Νέα Ιερουσαλήμ πρέπει να έχει κατεβεί πριν από την ανανέωση της γης.

10. Τα ονόματα Γωγ και Μαγώγ συνδέονται με τους εχθρούς του Ισραήλ, οι οποίοι ήθελαν να επιτεθούν στο λαό του Θεού και στην Ιερουσαλήμ μετά την εξορία. (Δείτε Ιεζ. 2,14-16). Διάφορες προφητείες της Παλαιάς Διαθήκης σχετικά με τον Ισραήλ δεν εκπληρώθηκαν. Θα βρουν την εκπλήρωσή τους στον πνευματικό Ισραήλ. Έτσι, ο ισχυρός εχθρικός συνασπισμός για τον οποίο μίλησε ο Ιεζεκιήλ ως επιτιθέμενος κατά της Ιερουσαλήμ, θα βρει την εκπλήρωσή του όταν ο Θεός επιτρέψει στο Σατανά, με τις στρατιές των απολυμένων να επιτεθεί στο λαό Του και στην αγαπημένη πόλη για την τελική σύρραξη της μεγάλης διαμάχης.

11. *Question on Doctrine*, σελ. 505.

12. *SDA Bible Commentaty*, αναθεωρημένη έκδοση, 4ος τόμος, σελ. 708.

13. «Hell», *SDA Encyclopedia*, αναθεωρημένη έκδοση, σελ. 579.

14. Δείτε «Hell», *SDA Dictionary*, αναθεωρημένη έκδοση, σελ. 475.

15. Η προφητεία του Ιερεμία για την καταστροφή της Ιερουσαλήμ με άσβεστο πυρ (Ιερ. ιζ'27), εκπληρώθηκε όταν ο Ναβουχοδονόσορ κατέλαβε την πόλη. (Β'Χρον. λς'19). Η φωτιά έκαιγε μέχρι που η πόλη καταστράφηκε, και τότε έσβησε.

16. *Question on Doctrine*, σελ. 539.

17. William Temple, *Christian Faith and Life* (New York: Macmillan, 1931), σελ. 475.